

#justiceelates

**СКЕЛЕТИ З ШАФИ: ДО ПИТАННЯ
РОЗУМНИХ СТРОКІВ РОЗСЛІДУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ**

Богдан Слободян
радник EQUITY

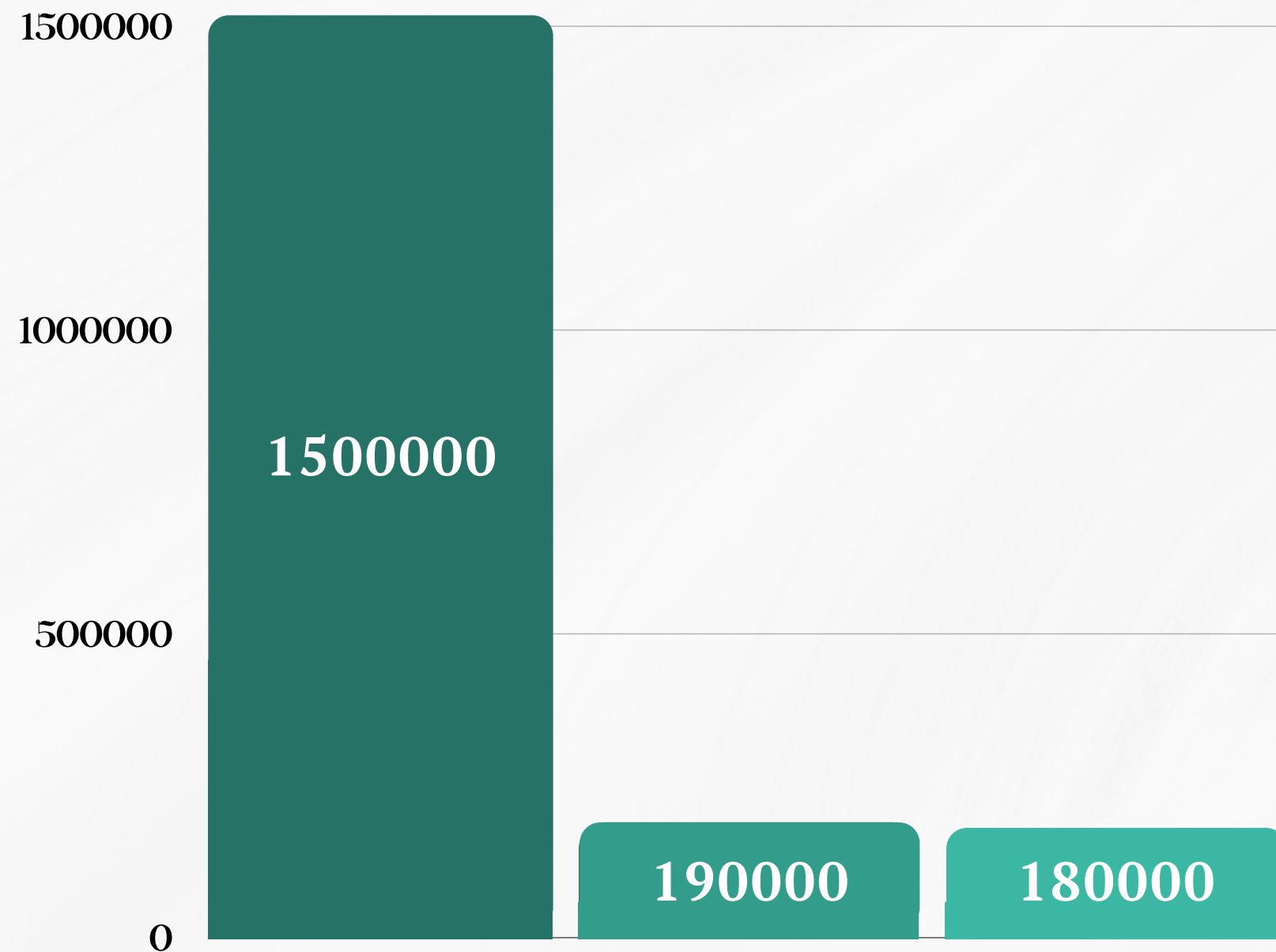
I. Розумні строки досудового розслідування покликані забезпечувати:

Право кожної особи на справедливий судовий розгляд у розумний строк (ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод).

Баланс між інтересами потерпілих, підозрюваних і суспільства.

Ефективність правосуддя, запобігаючи затягуванню та можливим маніпуляціям у процесі.

II. Статистика кількості кримінальних проваджень на 2024 рік:

1.5 млн кримінальних правопорушень

Станом на кінець жовтня 2024 року в Україні розслідується близько **1 283 640** кримінальних правопорушень, зареєстрованих у попередні роки, та **270 163** кримінальних правопорушень, зареєстрованих з січня по жовтень

190 тисяч повідомлень про підозру

За цей же період повідомлено про підозру у **169 389** кримінальних правопорушеннях, зареєстрованих у 2024 році, та у **17 368** кримінальних правопорушеннях за попередні роки

180 тисяч обвинувальних актів

В цей період було скеровано до суду **31 710** обвинувальних актів щодо кримінальних правопорушень, зареєстрованих за минулі роки, та **147 907** обвинувальних актів щодо кримінальних правопорушень, зареєстрованих у 2024 році

**З наведеного вбачається, що за 2024 рік кількість так званих «фактових» кримінальних проваджень вчетверо перевищує сукупну кількість повідомлень про підозру та обвинувальних актів.*

III. Законодавчі зміни щодо строків у досудовому розслідуванні

Критерій	Закон №2147-VIII від 03.10.2017	Закон №3509-IX від 08.12.2023
Початок обчислення строків	З моменту <i>внесення відомостей в ЄРДР</i>	З моменту <i>повідомлення особі про підозру</i>
Продовження строків	<p>До повідомлення про підозру: неодноразово слідчим суддею за клопотанням прокурора або слідчого, погодженого з прокурором.</p> <p>Після повідомлення про підозру:</p> <ol style="list-style-type: none">1) <i>до трьох місяців</i> - керівником окружної прокуратури, керівником обласної прокуратури або його першим заступником чи заступником, заступником Генерального прокурора;2) <i>до шести місяців</i> - слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим з керівником обласної прокуратури або його першим заступником чи заступником, заступниками Генерального прокурора;3) <i>до дванадцяти місяців</i> - слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим із Генеральним прокурором чи його заступниками.	<p>Лише після повідомлення про підозру:</p> <ol style="list-style-type: none">1) <i>до трьох місяців</i> - керівником окружної прокуратури, керівником обласної прокуратури або його першим заступником чи заступником, заступником Генерального прокурора;2) <i>до шести місяців</i> - слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим з керівником обласної прокуратури або його першим заступником чи заступником, заступниками Генерального прокурора;3) <i>до дванадцяти місяців</i> - слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим із Генеральним прокурором чи його заступниками.

III. Законодавчі зміни щодо строків у досудовому розслідуванні

Критерій	Закон №2147-VIII від 03.10.2017	Закон №3509-IX від 08.12.2023
Підстава закриття провадження	<p>10) після повідомлення особі про підозру закінчився строк досудового розслідування, визначений <i>статтею 219</i> цього Кодексу, крім випадку повідомлення особі про підозру у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину проти життя та здоров'я особи.</p> <p>Слідчий, дізнавач, прокурор зобов'язані закрити кримінальне провадження також у разі, коли строк досудового розслідування, визначений <i>статтею 219</i> цього Кодексу, закінчився та жодній особі не було повідомлено про підозру.</p>	<p>10) слідчий, дізнавач, прокурор зобов'язані закрити кримінальне провадження також у разі, коли строк досудового розслідування, визначений <i>статтею 219</i> цього Кодексу, закінчився та жодній особі не було повідомлено про підозру.</p>

IV. Позиції Верховного Суду

- ▶ Позиція Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду у постанові від 31.10.2022 по справі № 753/12578/19:

«Суб`єктом продовження строків досудового розслідування у кримінальному провадженні, відомості про яке було внесено до ЄРДР до 16 березня 2018 року, об`єднаному згодом з іншим кримінальним провадженням, відомості стосовно якого внесено до ЄРДР із 16 березня 2018 року, є слідчий суддя».

- ▶ Позиція Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 07.10.2024 у справі № 755/6898/21:

«У кримінальних провадженнях, внесених до ЄРДР до 16 березня 2018 року, а також у об'єднаних чи виділених провадженнях, де досудове розслідування почалося до цієї дати, продовження строків розслідування належить до компетенції прокурора відповідного рівня. Якщо ж строк був продовжений слідчим суддею, це відповідає гарантіям кримінального процесуального закону, оскільки судовий контроль на етапі досудового розслідування є важливою гарантією захисту прав і свобод учасників провадження».

- ▶ Позиція Другої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного суду від 24.09.2024 у справі № 463/3826/22:

«Коли в об'єднаному кримінальному провадженні розслідуються правопорушення, відомості про які внесено, як до, так і після внесення змін до КПК України, то правовий режим визначається датою внесення до ЄРДР першого правопорушення і залишається незмінним протягом всього досудового розслідування, поширюючись на всі наступні епізоди».

V. Питання цілісності кримінальних проваджень

- ▶ **Позиція Першої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного суду від 19.12.2023 у справі № 991/4020/23:**

«У разі об'єднання кримінальних проваджень строк досудового розслідування визначається як загальний, відповідно до ч. 6 ст. 219 КПК. Якщо об'єднані провадження включають кримінальні правопорушення, вчинені одними особами, це впливає на цілісність провадження і не допускає виділення матеріалів, якщо це зашкодить повноті розслідування та судового розгляду. Так, ухвалення рішення про відмову у продовженні строку досудового розслідування в частині епізодів, що стосуються кримінального провадження, фактично суперечить вимогам КПК».

VI. Наслідки законодавчих змін

Повернення до практики безстрокового досудового розслідування

Єдина судова установа України, яка звернула увагу на неприпустимість таких дій – це Апеляційна палата Вищого антикорупційного суду, яка в ухвалі від 28.11.2023 у справі №991/7976/23 зазначила наступне:

«Чинний КПК України не передбачає такого правового режиму як повернення кримінального провадження, у якому вже вручено повідомлення про підозру до так званого «фактового».

Підвищення ризику зловживань

У Постанові Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 05.11.2024 вказано, що *«п. 10 ч. 1 ст. 284 КПК застосовується лише до кримінальних проваджень, інформація про які була внесена до ЄРДР після 16 березня 2018 року. Кримінальні провадження, що були внесені до реєстру до цієї дати, не можуть бути закриті на підставі цієї норми, і передаються в суд, де розглядаються лише докази, здобуті в межах строку досудового розслідування, з оцінкою їх належності, допустимості та достовірності для ухвалення судового рішення».*

VI. Наслідки законодавчих змін

Відсутність стимулів для оперативного розслідування

У Постанові Касаційного кримінального суду у складі Верховного суду від 10.10.2024 у справі № 456/1315/16, де «суд касаційної інстанції, враховуючи значний період часу, протягом якого триває розслідування і судовий розгляд, а також істотні порушення кримінального процесуального законодавства, скасував рішення судів першої та апеляційної інстанцій і направив справу на новий судовий розгляд та наголосив на необхідності суворого дотримання засади розумності строків судового розгляду в даному кримінальному провадженні, **підкреслюючи роль прокурора у забезпеченні законності та прав сторін у процесі**».

VII. Можливі способи забезпечення розумних строків

Ухвала Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду від 02.06.2023 у справі № 991/4090/23:

«Суд дійшов висновку, що питання про порушення розумних строків досудового розслідування може бути оскаржене підозрюваним або його захисником лише після того, як вони попередньо звернуться до прокурора вищого рівня відповідно до ст. 308 КПК і отримають відмову або відсутність відповіді в триденний термін. Водночас, слідчий суддя не має повноважень самостійно встановлювати процесуальний строк для завершення досудового розслідування або розглядати скаргу без попереднього рішення прокурора. Суд підкреслив, що клопотання захисника не може бути розглянуте слідчим суддею на цій стадії, оскільки відсутнє рішення прокурора про відмову у задоволенні скарги на недотримання строків».

VII. Можливі способи забезпечення розумних строків

Дії сторони захисту для вирішення забезпечення додержання стороною обвинувачення засади розумності строків досудового розслідування у кримінальному провадженні:

Звернення з клопотанням до сторони обвинувачення про встановлення розумних строків у кримінальному провадженні у порядку **ст. 220 КПК України**.

Опісля одержання реакції органу досудового розслідування на відповідне клопотання, у разі відмови, сторона захисту може звернутися у порядку **ст. 308 КПК України** до прокурора у кримінальному провадженні або до прокурора вищого рівня (у разі ухвалення рішення про відмову прокурором групи прокурів у кримінальному провадженні).

І опісля цього, у разі негативної реакції процесуальних керівників у кримінальному провадженні, сторона захисту може звернутися зі скаргою на недотримання розумних строків до слідчого судді на підставі **п. 9-1 ч. 1 ст. 303 КПК України**.

**ГОТОВИЙ ВІДПОВІСТИ
НА ВАШІ ЗАПИТАННЯ!**